

Pr. Ovidiu SOARE*

**STATORNICIE ȘI ECHILIBRU, FORME DE MANIFESTARE ALE
SPIRITUALITĂȚII POPORULUI ROMÂN**

Abstract

Stability and Balance, Spirituality Manifestations of the Romanian people

The theme chosen may cause some tension or indifference from those who see stability and balance as only purely theoretical concepts, out-dated in these times of action and irreversible transformations.

Firstly, because we need to rediscover and to promote them. The Romanian society has certain difficulties to define and to acknowledge. There is an oscillation between being seen as a harmonious and balanced society, or as one in which conflict and disorganization are present and manifest themselves in various forms.

Secondly, because this year, 2013, is dedicated in our Church, to the Priest Prof. Dumitru Stăniloae, as the year marking the 20th anniversary of his passing into eternity. His works look at these two dimensions of our spirituality, whose foundations lay on the Scripture, the Church tradition, the writings of the Church Fathers, and current concepts in the field of theology, sociology, ethnography and philosophy.

Thirdly, because spirituality, patience, and balance are present explicitly or implicitly in the Romanian works and sociological studies; thus, it is important to mention here Henri H. Stahl, with his studies on the joint property in Romanian villages, Ilie Badescu, with his theories regarding asynchronous events, or Ernest Bernea, with his penchant for the Romanian village.

Keywords: spirituality, migration, religion, christianity, asynchronous events, personal identity, ethnographic objects

---

* Lector univ. dr., Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați.

Tema aleasă poate să producă o anumită încordare sau indiferență din partea celor care văd în statornicie și echilibru doar concepte pur teoretice, lipsite de actualitate, în aceste timpuri ale acțiunii și transformărilor ireversibile.

Timpul modern poate fi văzut ca o amenințare tot mai mare pentru noi, prin ceea ce înseamnă el, transport rapid, televiziune prin cablu, migrație în masă, corporații multinaționale, toate acestea acoperite de un val iminent al integrării europene care poate să ducă la dispariția particularismelor culturale (Pitulac, 2009, p. 150), dacă acestea din urmă nu vor fi ținute în viață.

Statornicia și echilibrul par că vin din alte vremuri și locuri, pe care cu greu le mai descoperim astăzi, încât de multe ori suntem tentați să afirmăm că ele au existat mai mult în teoria socială, în gândirea unor oameni visători și rupți de realitate.

Consider că avem nevoie de o raportare la "un ceva" al nostru, stabil și permanent, la acel particularism cultural, de care să ne putem ancora în timpul furtunilor sociale, furtuni care nu încetează să existe, și parcă sunt din ce în ce mai dese și mai puternice.

Spiritualitatea poate fi definită atât într-o formă clasică – fiind o expresie a dimensiunii religioase și care presupune respectarea unor tradiții, raportându-se la o religie și la valorile pe care ea le afirmă, pentru a ajuta persoana umană să se apropie de un ideal, sau într-o formă modernă – văzută ca o sinteză între religiozitate și problemele globale ale umanității: etica, ecologia sau pacea, o spiritualitate care susține cultivarea relațiilor sănătoase, bazate pe interacțiune, alegere, identitate și scop, poftă de viață, cultură și valori, expresii ale armoniei, pluralismului și echilibrului (Encyclopedia of Religion, 2005, pp. 8718-8721).

Spiritualul cuprinde atât sfera religiei cât și pe cea a culturii. Într-un sens mai larg, când vorbim de spirit sau spiritualitate, gândul nostru poate să ne ducă și la ceea ce înseamnă moralitate, umor, istețime, imaterial, sufletesc, rațional, sau concepții despre lume și viață.

Din punctul de vedere al religiei creștin ortodoxe, spiritualitatea urmărește desăvârșirea credinciosului, ținta spiritualității fiind desăvârșirea omului credincios prin unirea cu Hristos, care nu corespunde niciodată unui capăt, de la care să nu se mai poate înainta; desăvârșirea nu are hotar, este un progres nesfârșit, care presupune pe de o parte purificarea de patimi și dobândirea virtuților, iar pe de alta, o viață în unire cu Hristos, în care lucrarea omului este înlocuită cu lucrarea lui Dumnezeu (Stăniloae, 1992, pp. 5-6).

De ce spiritualitate, statornicie și echilibru?

În primul rând, pentru că avem nevoie de ele, să le redescoperim și să le cultivăm.

Societatea românească are anumite dificultăți în a se defini și în a se recunoaște. Există o pendulare între a fi văzută ca o societate aflată în armonie și echilibru sau ca una în care conflictul și dezorganizarea sunt prezente, în toate formele de manifestare. Mai mult decât atât, chiar și în spațiul european ea este văzută, societatea noastră, nu de puține ori, ca o societate nestatornică și aflată, mai ales după anii '90, în pragul unei emigrări în masă. Acest punct de vedere este într-o oarecare măsură îndreptățit și datorită comportamentului regretabil pe care anumiți reprezentanți de-ai noștri îl au, comportament care produce disconfort și dezechilibru. Societățile moderne s-au mai confruntat cu aceste tipuri de fenomene sociale nedorite, datorate emigrației. Amintim pe William Isaac Thomas și Florian Witold Znaniecki care au introdus noțiunea de dezorganizare socială, pentru a explica situația țăranilor polonezi emigrați din Statele Unite, la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX. Acești țărani erau amenințați de demoralizare, pentru că nu-și mai regăseau normele sociale, aceste norme pierzându-și influența, în spațiul american, mai ales în rândul tinerilor (Robert, 2009, p. 215).

În al doilea rând, anul acesta, 2013, este consacrat, în Biserica noastră, părintelui profesor Dumitru Stăniloae; se împlinesc 20 de ani de la trecerea sa la cele veșnice. În lucrările sale sunt analizate aceste două dimensiuni ale spiritualității noastre, având ca fundament Sfânta Scriptură, predania Bisericii, scrierile Sfinților Părinți, dar și concepte actuale din domeniul teologiei, sociologiei, etnografiei sau filosofiei.

În al treilea rând, pentru că spiritualitatea, statornicia și echilibrul sunt prezente într-o formă explicită sau implicită în lucrările și studiile sociologilor români; amintim aici pe Henri H. Stahl, cu studiile sale referitoare la satele devălmașe românești, pe Ilie Bădescu, cu ale sale teorii referitoare la fenomenele asincrone[†], sau pe Ernest Bernea, cu a sa aplecare spre civilizația satului românesc.

Iată ce ne mărturisește sociologul Ernest Bernea, despre satul arhaic românesc:

[†] Profesorul Ilie Bădescu afirmă că existența și ritmul istoriei noastre, chiar dacă au fost dominate în mare parte de marile imperii, sunt puternic influențate de valorile creștine, concretizându-se în fapte de credință și jertfelnicie, acestea fiind încadrate în categoria fenomenelor asincrone.

Satul românesc de azi, în majoritatea cazurilor, nu mai este o realitate organică echilibrată, ci o realitate intrată într-un puternic proces de destrămare... Uneori însă, cu deosebire în regiunile izolate, de munte, satul românesc stăruie să trăiască o viață nealterată, armonioasă și echilibrată, bogată în valori tradiționale, ca un produs curat al pământului și istoriei locale.

Deosebitele sale expresii dovedesc cu prisosință acest fel de viață. O comunitate alcătuită nu arareori de un singur neam de oameni, cu o ordine spirituală și socială tradițională, o comunitate temeinic încheată și firesc crescută, așa este satul românesc arhaic (Bernea, 2006, p. 5).

Există o anumită dificultate în analiza lucrărilor din perioadele trecute, mai ales cea interbelică și cea comunistă, ele fiind în mare parte tributare spiritului vremii.

Perioada interbelică era în pragul unui nou război mondial, iar perioada care a urmat avea nevoie de argumente, legitimitate și stabilitate.

Unele studii care scot în evidență statornicia și echilibrul suferă de un *duh al vremii*; cu toate acestea ele sunt ale noastre și dacă le-am ignora am rămâne fără rădăcini, nu am mai avea niciun punct de plecare. Ele au un anumit militantism, explicabil într-o oarecare măsură, datorită tensiunilor sociale din acele vremuri.

Cunoscutul folclorist Artur Gorovei în lucrarea *Ouăle de Paști*, apărută în anul 1937, analizează prezența simbolurilor în ornamentația oului de Paști, simboluri care demonstrează statornicia noastră, prin vechimea și încărcătura lor spirituală, din care nu lipsește soarele, zvastica, rozeta, motive florale sau animale (Gorovei, 2001, pp. 108-121).

Sociologul Henri H. Stahl, mai de voie, mai de nevoie, afirma în lucrarea *Teorii și ipoteze privind sociologia orânduiri tributale*:

Ne interesează în special literatura marxistă, din care vom reține deocamdată acele texte în care fenomenul comunităților agrare este folosit ca argument pentru întemeierea tezei comunismului primitiv... Teza comunismului primitiv, adică a unei societăți lipsite de clase, poate fi acceptată ca fiind logic obligatorie, căci este cu neputință să concepem o omenire, în faza sa de antropogeneză și cea imediat ulterioară, alcătuită din clase, unele exploatând pe altele (Stahl, 1980, p. 64).

Nu avem intenția de a critica sau lăuda astfel de intervenții, ci de a le prezenta în mod obiectiv și de a fi de acord că acest *duh al vremii* este prezent în toate societățile, chiar și în societatea noastră actuală. Se poate observa și astăzi o anumită părtinire, o anumită aplecare spre o direcție sau alta, influențată de

social și politic, pentru că inevitabil socialul și politicul influențează identitatea noastră și modul nostru de gândire.

Foarte bine explică conceptul de identitate personală și modul ei de manifestare Claude Dubar, ea fiind inseparabilă de politică, muncă, familie, educație sau social; de oportunitățile de a se forma, de a progresa, de a accede la activități calificate, de angajamente politice sau de evoluția lor pe tot parcursul vieții (Dubar, 2003, p. 154).

Cele două concepte, cel de stabilitate și cel de echilibru, pot fi înțelese ca făcând parte dintr-o analiză structural-funcționalistă a societății, analiză care se regăsește la sociologi precum Durkheim sau Parsons, însă acestea sunt văzute diferit de către Stelian Stoica în lucrarea *Etica durkheimistă*.

În opinia lui Stelian Stoica, anomia, analizată de către Durkheim, este văzută ca fiind o stare socială nedorită, în care autoritatea normelor, preceptelor și valorilor morale intră în decădere, în mare parte datorită societății moderne industrializate, a diviziunii muncii și a apariției unor sectoare noi de activitate. Durkheim propune un nou tip de morală profesională capabilă să stimuleze și să integreze adecvat pe indivizi în sectoarele de activitate noi apărute.

Stelian Stoica consideră că Durkheim vede o restabilire morală a societății prin transformarea structurii sociale, care generează starea de criză, de anomie, numai că această viziune idealistă asupra structurii sociale și a mijloacelor la care el apelează sunt străine și opuse necesităților obiective ale revoluției sociale. Durkheim consideră că sănătatea morală a societății se poate restabili prin întărirea și realizarea unei solidarități sociale corespunzătoare și printr-o socializare a nivelului vieții sociale, prin construirea unei morale. Stelian Stoica vede ca fiind justă dar incompletă această remarcă a lui Durkheim, unde individul, în societatea capitalistă, este supus înstrăinării, cu ceea ce decurge din aceasta, creșterea sinuciderilor și a criminalității.

În opinia lui Stelian Stoica, Durkheim ar fi trebuit să critice societatea burgheză, cea care ar fi la originea acestor anomalii. Boala de care suferă societatea capitalistă s-ar datora unor cauze materiale, economice, iar autorul concluzionează că aceste crize, antagonismul dintre muncă și capital, dintre burghezie și proletariat, pot fi anihilate printr-o singură cale, revoluția socialistă, însă Durkheim nu a fost niciodată partizanul revoluției (Stoica, 1969, pp. 20-25).

Acest exemplu scoate în evidență faptul că fiecare societate dorește să fie în echilibru, ceea ce înseamnă că starea normală a unei societăți este una în care statornicia și echilibrul trebuie să fie prezente, însă diferă mijloacele prin

care se ajunge la aceasta, iar Stelian Stoica propune revoluția socialistă ca fiind singura cale, o propunere impregantă de un *duh al vremii*.

Nu încapă nici o îndoială că societatea era înțeleasă prin prisma unui determinism economic, iar spiritualitatea în general și religia în particular erau concepute fără o realitate proprie, ea fiind un reflex inversat al unei structuri economice (Borella, 1995, p. 156).

Nu încapă nicio îndoială că și societatea socialistă din țara noastră dorea să fie statornică și echilibrată, chiar dacă mijloacele pe care le folosea producea uneori adevărate drame sociale; se căuta un anumit echilibru care producea alte dezechilibre.

Fără a condamna societatea interbelică sau pe cea comunistă putem afirma că *pentru omul interogației spirituale, nicio situație și nicio epocă nu sunt lipsite de expresivitate metafizică* (Manolescu, 2005, p. 15), chiar dacă acestea sunt mai puțin observabile.

Acum, când toate acestea au luat sfârșit, se poate face o analiză a celor ce s-au întâmplat, dar nu în totalitate obiectivă, pentru că *spiritul vremii*, nu de mult apuse, nu s-a stins în totalitate. Avem tendința să acuzăm societatea actuală pentru toate neîmplinirile personale sau sociale pe care le trăim, când de fapt, pentru toate aceste neîmpliniri suntem și noi răspunzători, nu numai societatea din care facem parte.

Există o anumită echilibristică în a ne exprima părerile despre ceea ce a fost și ceea ce va fi.

Avem o anumită nostalgie față de trecut, pe care-l considerăm ca fiind un spațiu spiritual ideal, perfect, unde toate se găseau într-o deplină armonie.

Demersul meu este unul care susține că spațiul social românesc a cuprins și cuprinde secvențe de statornicie și echilibru, reflectate în spiritualitatea sa, secvențe pe care este bine să le cunoaștem și să le cultivăm, pentru că ele ne dau acele rădăcini de care avem nevoie astăzi.

Fără îndoială că vremurile își lasă amprenta și în cercetarea din spațiul social, în modul de înțelegere și de analiză al acestuia, cu sau fără voia noastră. În definitiv suntem ai timpului în care trăim și nu putem să ne separăm de el, însă se cere un strop de obiectivitate și sinceritate.

Statornicia nu înseamnă imobilism ci dinamism, pentru că ea reprezintă acea luptă pentru a păstra un echilibru între cele ce au fost și cele ce vor veni, înseamnă o continuă preocupare pentru a nu ne pierde în neantul istoriei. Statornicie înseamnă acasă, înseamnă acel loc încărcat de spiritualitate, în care ne regăsim, locul în care noi suntem noi și nu alții, înseamnă

în rădăcinarea în spațiul propriu, înseamnă apărarea cu disperare a acestui spațiu, prin prinderea cu unghiile de pământul propriu, așa cum frumos mărturisește părintele Stăniloae (1992, p. 8).

Se întâmplă uneori ca viața să ne poarte în locuri nebănuite și atunci mai mare trebuie să fie acea luptă, de astă dată în plan spiritual, pentru a ne păstra identitatea, pentru a nu muri. Cunoaștem chinul și dorul prezente în sufletele celor care, din diferite motive, nu mai viețuiesc acolo unde s-au născut, ci departe, peste mări și țări. Însă această desprindere a lor de locul natal nu este nouă. Cunoaștem migrațiile sau deportările de populații care au avut loc în țara noastră după al Doilea război mondial, și care au produs multe tragedii, parte din ele uitate, parte din ele redefinite; sau perioada sfârșitului secolului XIX și începutul secolului XX, cu migrațiile din Ardeal atât pe pământ nou românesc, în Dobrogea, cât și pe pământ american.

Iată că astăzi pentru cei de departe tocmai tehnica modernă, pe care o considerăm de multe ori periculoasă pentru pierderea identității noastre, poate să contribuie la statornicia și echilibrul spiritual al lor și al nostru.

Nu telefonul mobil sau internetul ne fac pe noi să ne abandonăm valorile noastre spirituale, ci folosirea lor neadecvată, așa cum nici tiparul sau curentul electric, în trecut, nu au dus la dispariția ființei noastre, nici cele de astăzi nu vor face acest lucru.

Nu trebuie să ne fie frică de aceste mijloace, care în definitiv ne fac viața mai ușoară și mai sigură, și ne dau timp pentru cele spirituale; trebuie să ne fie frică de ale noastre slăbiciuni și năravuri, care pot fi mai ușor îndeplinite prin această tehnică modernă. Nu internetul mă determină pe mine să nu mai merg cu colindul, sau să nu mai vizitez mormântul bunicii, ci comoditatea mea și slăbiciunile mele, cultivate de o mentalitate nestatornică și străină de acest spațiu spiritual.

Dacă ne referim la trecut, exista o mare varietate de lucrări care argumentează și prezintă statornicia și echilibrul poporului român. Amintim cartea părintelui Stăniloae: *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, în care sunt analizate echilibrul, armonia, luciditatea, duioșia sau omenia noastră.

Atunci când definește Spiritualitatea poporului român și echilibrul ei, părintele Stăniloae o vede ca pe o sinteză între Est și Vest, care se poate observa în toate formele de viață. Această sinteză echilibrată prilejuiește experiențe complexe, rafinate și mereu noi, și face posibil un progres și o creștere spirituală a omului, care este superioară pornirilor unilaterale ce produc plăceri inferioare și trecătoare. Românul consideră că echilibrul constituie normalitatea existenței manifestată printr-o cuminenie a sa, care

menține sănătatea firii. Poporul român a primit, prin literatura bizantină, o educație în acest sens, de stăpânire a pornirilor unilaterale și pătimășe. Învățăturile lui Neagoe Basarab, de inspirație bizantină, contribuie la educarea poporului, în spiritul virtuților de bunătate, înțelepciune, modestie, bună cuviință, echilibru sufletesc, cumpătare, singurele care permit o viață pașnică și armonioasă în societate. Este scos în evidență echilibrul personal, absolut necesar coeziunii sociale. Echilibrul este văzut ca un act continuu de conștiință și voință. Voința de a ține cumpăna între pornirile unilaterale merge în același timp cu capacitatea de a găsi punctul de convergență între ele. Această intuire a punctului de convergență, de reciprocă frânare a tuturor pornirilor, se numește "dreaptă socoteală", sau discernământ, care este văzut de Sfântul Ioan Scărarul ca o simțire mintală ce distinge ceea ce este bine de ceea ce este contrar binelui. Spiritul românesc își dă seama că trebuie să pună o măsură fiecărei porniri sau tendințe, pentru că altfel se dizolvă. Din înțelegerea naturii, ca un echilibru în multe sale aspecte, a rezultat și spiritul de pace al poporului român (Stăniloae 1992, pp. 32-42).

Se observă aici termeni ce definesc spiritualitatea și într-o manieră modernă prin termenii folosiți: sinteză, coeziune socială, echilibru sau pace.

Un argument al statorniciei și echilibrului poate fi găsit și în analiza pe care sociologul Henri H. Stahl o face asupra satelor devălmașe românești.

El scoate în evidență faptul că vechea noastră organizarea socială a fost tratată nesatisfăcător de către istoriografia noastră. Cele mai multe acte oficiale, din veacurile trecute, se referă la interesele particulare ale membrilor clasei boierești, iar țărănimea nu apare în ele decât foarte târziu și numai în legătură cu interesele stăpânilor de sate. Niciun document vechi nu amintește de existența unei țărâni libere, ca și cum ea nu ar fi existat. Actele privitoare la satele libere devălmașe nu apar decât în momentul în care ele intră în ultima lor fază de disoluție. O sursă excepțional de bogată, prin care pot fi analizate asemenea sate, o constituie rămășițele sociale cu caracter arhaic care au supraviețuit, în țară, până în zilele noastre, uneori aproape în forme depline. Aceste sate devălmașe au un caracter de străvechime foarte vizibil: ele nu s-au putut naște după întemeierea statelor autohtone, în epoca din care avem documente, ci ele trebuie socotite anterioare și dăinuind până în vremea documentelor, fiind supuse unui continuu proces de dizolvare, sub presiunea noilor împrejurări pe care le creează aceste state. Această disoluție nu s-a făcut uniform. Coexistă, până în veacul nostru, Vrancea, cu splendida ei confederație de ocol, care cuprinde 14 sate, trăind în deplină devălmașie, într-un mecanism

social, de "obștii de obști", alături de "orașul" Câmpulung, cu forme de organizare "umblătoare pe 44 de moși" și alături de o puzderie de sate din a căror devălmășie nu au mai rămas decât țăranii liberi. Realitatea de bază a satelor noastre, atât libere cât și aservite, este indubitabil aceea a organizării lor în formele satelor devălmășe, și aici nu vorbim de un sat răzleț pierdut pe ici și colo, în cine știe ce văgăună de munte, excepțional și deci puțin dătător de seamă; este vorba de un fenomen de masă, cuprinzând totalitatea satelor noastre, atât a celor libere cât și a celor aflate sub stăpânire (Stahl, 1958, pp. 5-7).

Aceste sate funcționau după anumite reguli, stabilite de o obște care nu era altceva decât o adunarea generală a tuturor capilor de familie din sat, în care se ține seama de glasul fiecărui participant, ascultate fiind mai ales de "oamenii buni și bătrâni", "oameni cu bărbi albe", cu mai multă experiență. Obștea era un organ judiciar și polițienesc cu amestec deliberat în viața publică și privată a satului, conștient urmărit, constând în măsuri de reglementare a vieții sociale, potrivit unui plan unitar, de prevenire și aplanare a conflictelor, ce se puteau ivi între oameni, familii și cete de neam, precum și în contact cu exteriorul (Stahl, 1980, pp. 113-115).

Reînființate după anul 2000, obștile vrâncene au tendința de a păstra anumite cutume, dar manifestările și definițiile sunt într-o continuă schimbare, iar sistemul devălmaș actual este văzut de către Monica Vasile ca un *fond fără formă* (Vasile, 2008, p. 71). Cu toate acestea, faptul că obștile sătești s-au reconfigurat, după 50 de ani de inexistență, demonstrează faptul că spațiul vrâncean este un spațiu al statorniciei și al echilibrului.

Statornicia se poate desprinde și din analiza bejeniei la codru:

La vremuri grele nu numai armata și autoritățile fugeau în pădure, ci "țara întreagă". Bejenia aceasta generalizată și des repetată a lăsat nenumărate urme în amintirea oamenilor, ba chiar și în obiceiurile lor.

Populația satelor băjenea la pădure nu numai din pricina oștilor ci și ca să scape de excesele fiscale.

În harta austriacă a Munteniei, din 1791, sunt consemnate între Olt și Argeș peste cincizeci de sate părăsite. O confruntare a localizării lor cu satele actuale, ne arată că majoritatea lor și-au păstrat numele și locul de așezare, ceea ce înseamnă că satele arătate ca părăsite au fost numai temporar lăsate de locuitorii băjenari în pădure și așezați, provizoriu, fie pe marginea satelor existente, fie prin luminișuri (Stahl, 1958, pp. 234-236).

Se poate vorbi despre statornicie și în analiza fenomenelor asincrone, făcută spațiului românesc de către sociologul Ilie Bădescu:

Fenomenele asincrone arată că există ceva în lume mult mai puternic decât cei mai puternici oameni ai lumii, decât voința lor și decât vectorul timpului dominant al marilor imperii, care fixează ritmul istoriei pe durata existenței lor. Față de timpul dominant, fixat de ritmul unei istorii otomane, de pildă, ceea ce s-a întâmplat cu sfinții Brâncoveni se încadrează în categoria fenomenelor asincrone. Timpul istoric dominant, cel otoman, n-a avut nicio putere asupra sufletului, asupra spiritului acestor sfinți, al sfinților Brâncoveni, care au mijlocit triumful în lume al voii lui Dumnezeu, în ciuda și contra temutului imperiu și a temutului sultan (Bădescu, 2005, p. 17).

La acestea se mai poate adăuga și o așa numită teorie a locurilor spirituale, sau a spațiilor spirituale, în care fiecare persoană se poate întâlni cu poporul său, împărtășind și trăind aceleași tradiții și sărbători, împreună cu ceilalți membri de ieri, de azi sau de mâine, trăire care este mijlocită prin asumarea miturilor, eroilor sau sfinților acelu neam sau popor (Bădescu, 2010, p. 282).

Dacă privim un ou încondeiat, o scoartă sau o icoană veche, observăm echilibrul și statornicia, iar ele ne conduc în acele locuri spirituale amintite mai sus.

Studiile etnografice din spațiul românesc scot în evidență echilibrul și statornicia spiritualității noastre. În articolul *Țesături populare din Vrancea*, Emilia Pavel afirmă:

Artista noastră populară a știut să îmbine culorile, să stilizeze motivele, să ne redea în ornamente, în semne și simboluri idei și mesaje ale unei gândiri magice milenare.... Echilibrul și măsura cu care sunt realizate motivele sunt unele trăsături esențiale ale ornamenticii țesăturilor din Vrancea, dându-le o notă originală (Pavel, 1990, pp. 64-65).

O dovadă a statorniciei este și faptul că aceste țesături se moșteneau *uneori din generație în generație* (Pavel, 1990, p. 66).

Culorile, formele geometrice și temele alese demonstrează capacitatea de a surprinde elementul ce trebuie transmis și care are valoare spirituală, care duce în alt timp și spațiu, duce în altă lume, o lume ideală, o lume echilibrată și statornică, ale căror elemente se regăsesc și în viața reală. Păretarul este o țesătură folosită la împodobirea pereților casei. *Când se termina de țesut, îl scoteau afară și îl puneau pe perete în "fața cășii" ca să-l vadă lumea, o singură zi... Păretarul se mai scotea afară pe peretele din fața cășii și la anumite ocazii – nunți sau la Paști* (Pavel, 1990, p. 67).

Simbolurile prezente în ornamentația țesăturilor au legătură și cu spiritualitatea creștină, unde pe lângă motive de cai, roți, romburi, trandafiri

întâlnim motivul vegetal al pomului vieții care este unul din cele mai cunoscute motive pe care-l putem urmări în multe variante pe scoarțe, fiind simbolul vieții și al morții (Pavel, 1990, p. 68), frunza de vie și pasărea care simbolizează sufletul care după moarte trece în lumea veșnică, eternă (Pavel, 1990, p. 70), iar culorile predominante erau roșul și negru, culori prezente și în cărțile de cult ale Bisericii.

Ștergarele făceau parte din decorul interior al casei, fiind prezente în împodobirea icoanei. Ele se puneau pe perete în fontă (fluture), la ferești în loc de perdele, la icoană sau la oglindă (Pavel, 1990, p. 70).

Echilibrul și statornicia din lumea aceasta este reflexul unei lumi mai bune, al unei împărății veșnice.

În prezent statornicia și echilibrul pot fi întâlnite în manifestările spirituale din spațiul nostru românesc.

Cum poate fi găsită spiritualitatea unei familii care își duce traiul într-un spațiu modern, într-o locuință nefăcută de el ci după niște standarde, de multe ori străine de tradiția noastră? Este o viețuire schimonosită și cu toate acestea spiritualitatea nu a dispărut. Chiar dacă apartamentul produce un anumit disconfort, românul s-a adaptat și nu s-a lepădat de cele tradiționale. Nu lipsește icoana și alături de aceasta sunt prezente, sub formă de fotografii, chipurile celor dragi, prezente sau trecute la cele veșnice. Atmosfera de sărbătoare este și ea prezentă. Cel ce vestește Nașterea sau Botezul Domnului, preotul, este primit cu bucurie și cu sufletul deschis. Diferențele pe scara socio-economică, chiar în același bloc, pot fi foarte mari, dar bucuria este aceeași. Din propria experiență mărturisesc că mă simt acasă atunci când vizitez familiile din parohia mea, de sărbători. Facem parte din aceeași familie care mărturisim același crez.

De multe ori echilibrul și statornicia pot fi înțelese de fiecare dintre noi diferit, chiar ele pot să ne aducă un anumit disconfort sau suferință.

Statornicie poate să însemne limitarea unor drepturi în cadrul unei comunități, sau o anumită tragere la răspundere pentru încălcarea unor cutume, așa cum se întâmplă, de multe ori, cu cei ce vin mai rar la biserică - sunt apostrofați de cei ce o frecventează des.

Statornicie și echilibru poate să însemne și deposedarea de anumite bunuri sau privilegii.

Nedreptățile care au avut loc în perioada comunistă, cu naționalizarea sau confiscarea averilor, au fost înțelese în acele timpuri tot ca o formă de statornicie și echilibru. Privite de astăzi ele sunt mai bine înțelese dacă-l ascultăm pe Sfântul Antonie cel Mare:

Am primit de la Dumnezeu puteri virtuozose și foarte mari: înfrânarea, suferirea răului, neprihânirea, stăruința, răbdarea și cele asemenea, care ne ajută să ne împotrivim și să luptăm împotriva celor rele. Având la îndemână puterile acestea și punându-le la lucru, socotim că nimic nu ni se mai întâmplă neplăcut, dureros sau nesuferit. Credem atunci că toate-s omenesci și se biruiesc de virtuțile noastre. Nu se gândesc la aceasta însă cei neînțelegători; de aceea ei nici nu pricep că toate ni se fac spre bine și precum se cuvine pentru folosul nostru, ca să strălucească virtuțile noastre și să ne încununăm de la Dumnezeu (Sfântul Antonie cel Mare, 1992, pp. 12-13).

Avem nevoie de statornicie și echilibru în timpul de astăzi, pentru a ne regăsi, pentru a ne raporta la ceea ce este cu adevărat bun și valoros.

Statornicia înseamnă valoare și adevăr. Cine este statornic este credibil că ceea ce spune și face, este făcut cu sinceritate. Un om statornic este puternic și nu are frică de nimic.

Echilibrul înseamnă răbdare și perseverență. Avem nevoie de răbdare și perseverență pentru a duce la bun sfârșit toate proiectele pe care vrem să le construim.

Mă gândesc, de exemplu, la răbdarea pe care au avut-o cei care au construit națiunea română, cu tot ceea ce înseamnă ea.

Chiar în rețelele de socializare, care sunt foarte greu de analizat, datorită ermetismului lor, există o statornicie și un echilibru; nici acolo nu poți să faci ce vrei tu; există un control social moștenit; anumite reflexe sociale, prezente la părinți sau bunici, se transmit fiilor sau nepoților și au o înrădăcinare foarte puternică, încât rămânem foarte mirați de puterea lor de manifestare.

Să amintim numai cazul tricolorului dintr-o școală din Transilvania, care a avut un anumit ecou în rândul tinerilor pe rețelele de socializare și nu numai.

Tinerii de astăzi, copiii noștri sunt de multe ori mult mai atenți la anumite lucruri care nu trebuie pierdute, însă sunt sensibili la a nu fi patetici.

Dacă ne întoarcem în secolul care nu demult s-a încheiat, observăm că în cele două războaie mondiale, cei care au luptat au fost tineri; eroii noștri au fost copii... nu mai vorbim de Revoluția din decembrie 1989.

Tinerii de lângă noi sunt eroii noștri! Ei vor duce, cu siguranță, mai departe statornicia și echilibrul spiritualității noastre.

Bibliografie

- ***, *Encyclopedia of Religion*, 2005, Second Edition, p. 8718-8721, Thomson Gale.
- Bădescu, I., 2005, *Noopolitica*, Editura Ziua, București.
- Bădescu, I., 2010, *Relații sociale. Spațiul dens. Noi teorii asupra relațiilor sociale*, în Dumitru Otovescu, "Tratat de sociologie generală", Editura Belami, Craiova, p. 282.
- Bernea, E., 2006, *Civilizația satului românesc*, Editura Vremea, București.
- Borella, J., 1995, *Criza simbolismului religios*, Editura Institutul European, Iași.
- Borlandi, M., (coord.), 2009, *Dicționar al gândirii sociologice*, Editura Polirom, Iași.
- Dubar, C., 2003, *Criza identităților*, Editura Știința, București.
- Gorovei, A., 2001, *Ouăle de Paști*, Editura Paideia, București.
- Manolescu, A., 2005, *Europa și întâlnirea religiilor*, Editura Polirom, Iași.
- Otovescu, D., 2010, *Tratat de sociologie generală*, Editura Belami, Craiova.
- Pavel, E., 1990, *Țesături populare din Vrancea*, Editura Junimea, Iași.
- Pitulac, T., 2009, *Sociologia comunității*, Editura Institutul European, Iași.
- Robert, Ph., 2009, *Dezorganizare socială*, în Massimo Borlandi (coord.), "Dicționar al gândirii sociologice", Editura Polirom, Iași, pp. 215-218.
- Sfântul Antonie cel Mare, 1992, *Învățăături despre viața morală a oamenilor și despre buna purtare, în 170 de capete*, în "Filocalia", vol. I, ediția a II-a, traducere de Dumitru Stăniloae, Editura Harisma, București.
- Stahl, H. H., 1958, *Contribuții la studiul satelor devălmășe românești*, vol. I, Editura Academiei Republicii Populare Române, București.
- Stahl, H. H., 1980, *Teorii și ipoteze privind sociologia orânduiri tributale*, Editura științifică și enciclopedică, București.
- Stăniloae, D., 1992, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, Scrisul românesc, București.
- Stăniloae, D., 1992, *Spiritualitatea ortodoxă*, E.I.B.M.B.O.R., București.
- Stoica, S., 1969, *Etica durkheimistă*, Editura științifică, București.
- Vasile, M., 2008, *Un fond fără formă – obștea vrânceană. Statutar și cutumiar în dinamica definirii unui sistem de proprietate colectivă*, în "Sociologie Românească", vol. VI, nr. 1, București, pp. 56-73.